

PŘEDMLUVA

Bylo neustálým předsevzetím katolické Církve, zvláště od té doby, co zákony římské říše byly sestaveny v Corpus iuris, aby též posvátné kánony byly sebrány v celek a aby se tak jejich znalost, užívání a zachovávání staly každému snazšími. Proto není divu, že bylo během času zhotoveno a vydáno dosti mnoho sbírek církevních kánonů.

V tom ohledu zajisté není nikoho, kdo neví, že zákony, které byly vyneseny před Gratianem (z r. 1140 – 1150), se i v současné době nazývají starým právem; z doby od Gratiana do církevního sněmu tridentského (1545 – 1563) novým právem, třebaš nám jsou již velmi dávné; z doby po tridentském sněmu nejnovějším právem.

Sotva pak třeba poznamenat, že ve sbírkách nového práva, o nichž bude pojednáno níže, jsou obsaženy také zákony starého práva, totiž ty, které byly vyhlášeny před dobou Gratianovou.

Je také známo, že sbírky starého práva byly uspořádány ze soukromého rozhodnutí a ne z rozkazu Apoštolského Stolce. V prvních stoletích nebyly kanonické sbírky ničím jiným leč samotnými zákony, zvláště církevními sněmy vnesenými, rozvrženými podle časového pořadí; a mezi nimi vyniká stará sbírka kánonů vydaných východními sněmy, zvláště sněmem nicejským, kterou nutno považovat jakoby za začátek a pramen skoro všech starých sbírek. Ji DIONYSIUS EXIGUUS přeložil do latiny a mimoto sebral ony skvělé dekretální listy Římských Velekněží, jež byly vyhotoveny ve IV. a V. století. Dílo Dionysia Exigua pak, jakmile vešlo v užívání římské Církve, bylo ve velké vážnosti, takže, rozhojněno přírůstkami, bylo papežem Hadriánem darováno franskému králi Karlovi jakoby vlastní kodex římské Církve; a u Franků převzato, začalo být označováno vlastním názvem Liber canonum.

Mezi tak zvanými chronologickými sbírkami časově takřka poslední, avšak následkem užívání, byť i soukromého, nejznámější byla sbírka, která, vydaná v polovině IX. století, byla uvedena ve známost pod podvrženým jménem ISIDOR MERCATOR. Její neznámý autor připojil k sbírce, převzaté ve Španělsku, mnoho listů, připisovaných neprávem Římským Velekněžím prvního věku. Avšak není dnes nikoho, kdo by tvrdil, že těmito podvrženými pseudoisidorskými dekretály, jak to prohlašovali nepřátelé všeho katolického, byl církevní právní řád zcela pozměněn.

Od té doby pak vycházely tak zvané systematické sbírky; v nich totiž se kánony, odevšad vyhledávané, rozvrhují pod různými tituly jakýmsi logickým pořadím podle svého smyslu a přímo podle předmětu, o němž jednají. V XI. století bylo pořízeno nemálo takových sbírek, aby sloužily oněm význačným mužům, kteří, vedeni svatým papežem Řehořem VII., obhajovali práva a svobodu Církve; je pak všechny přivedl Dekret Gratianův skoro v zapomenutí.

Když totiž kolem poloviny XII. století mnich Gratian, muž krajně bystrý, dobře poznal, jak velice by přispělo k obecnému blahu, vhodně uspořádat a v celek sebrat tolik roztroušených a odloučených a nezřídka si navzájem

odporujících kánonů, přikročil k úpravě nové a jediné sbírky církevních zákonů: a ta obdržela zprvu název *Concordia discordantium canonum*¹, po smrti Gratianově pak *Decretum Gratiani*. Avšak on zpracoval ne holé a toliko sběratelské dílo, nýbrž také podal věc na tehdejší dobu tak učeně a moudře, že i položil jakoby základy studia kanonického práva i toto studium zahájil, s očividným užitekem pro budoucí pokolení.

Značně rozsáhlou látku svého Dekretu čerpal Gratian ze všech předchozích sbírek: k nespočítaným sněmovním kánonům a papežským dekretům a reskriptům připojil dosti mnoho míst z Písma svatého a z děl svatých Otců a církevních spisovatelů; v něčem také použil knih převzatých římskou Církví a jednotlivými jinými Církvemi, jako *Ordo Romanus* a *Liber diurnus Romanorum Pontificum*, rovněž některých knih kajících; konečně přibral nemálo míst z římského a germánského práva.

Dekret Gratianův nedosáhl nikdy veřejné platnosti. Třebas totiž Apoštolský Stolec nejednou zařídil, aby byl opraven a vydán, přece nikdy jej neprohlásil za úřední ani neudělil moci zákona všem a jednotlivým kánonům v něm uvedeným: a proč tak věru Apoštolský Stolec neučinil, snadno poznají všichni, kdožkoli budou tyto kánony v duchu a mysli zkoumat. Pročež je zcela jisto, že kánony, zařazené do Dekretu Gratianova, nikdy neměly jiné platnosti, než jaká náležela pramenům; avšak nutno přiznat, že velmi mnoho kánonů z různých sbírek, zvláště z pseudoisidorské, není nijak věrohodných.

Po vydání Dekretu Gratianova byly konány dva obecné církevní sněmy, totiž třetí a čtvrtý sněm Lateránský; papežové pak, kteří v té době stáli v čele Církve, především Alexandr III. a Innocenc III., jež možno právem zahrnovat do počtu nejvýznačnějších zákonodárců, nejen obohatili Církev velemoudrými zákony, nýbrž upravili také některé právní oblasti, a to velmi důležité, jež buď byly dosud nejisté, buď v praxi neměly někdy správného výkladu.

Když se tedy k úplnosti a k doplnění Dekretu Gratianova zdála být nutnými nebo vhodnými nová sestavení, bylo uspořádáno několik sbírek, jedna po druhé, z nichž nejhlavnější, počtem pět, se nazývají *Prima Collectio*, *Secunda Collectio*, atd. Do první kolekce či kompilace (r. 1190), která se označuje také jako *Breviarium Extravagantium*, snesl její vydavatel, BERNARD Z PAVIE, kánony, jež ušly Gratianovi, a později vynesené zákony; jím pak, Bernardem, užitý postup a rozdělení zachovávají sbírky, které následovaly po této první kolekci. Třetí kolekce či kompilace vznikla z rozkazu a péčí Innocence III., za spolupráce PETRA Z BENEVENTU, podjáhna a notáře tohoto papeže; a jí, obsahující všechny dekretály, vynesené od prvního do dvanáctého roku jeho papežství (1198 – 1210), sám Innocenc III. vyhlásil apoštolskou konstitucí “*Devotione vestrae*“, danou dne 28. prosince 1210 učitelům a posluchačům university bolonské, „... aby jich bez jakékoli pochybnosti mohli v případě potřeby užívat jak při soudech tak ve školách.“

---

¹ Tj. uvedení odporujících si kánonů v soulad.

Záhy nato JAN GALLENIS čí Z WALESU sebral v celek, avšak bez jakéhokoli příkazu Apoštolského Stolce, některé zákony, vynesené od doby Gratianovy až do Innocence III., zvláště dekretály Klementa III. a Celestýna III.; a proto se tato kompilace nazývá druhou, přestože byla zhotovena po třetí kompilaci. Je neznámo, kdo zhotovil čtvrtou kompilaci, která zahrnovala dekretály Innocence, vynesené až do roku 1215, a kánony IV. sněmu Lateránského, konaného v tomto časovém období: někteří spisovatelé, mezi nimi papež Benedikt XIV., mají za to, že byla sestavena pod záštitou samotného Innocence. Pátá kolekce čí kompilace konečně, v níž byly obsaženy dekretály Honoria III., byla uspořádána z rozkazu tohoto papeže, který se ve vyhlášovacím bule „Novae causarum“, dané dne 31. ledna r. 1226 bolonskému arcijáhnou Tankredovi, vyslovil takto:

„Proto apoštolským listem prikazujeme tvé moudrosti, abys jich, slavnostně zveřejněných, užíval bez jakékoli pochybnosti i zařídil jich převzetí jinými jak při soudech tak ve školách.“ A to malému počtu autorů sice, avšak dosti zřetelně je dokladem toho, že z těch kolekcí třetí a pátá s jistotou, čtvrtá pak pravděpodobně byly úředními: že však první dvě postrádaly veřejné platnosti, třebaš jejich kánony podržely původní moc zákona, ježto skoro do jednoho byly pravé.

Poněvadž ale při tak velkém množství sbírek nešlo zabránit značnému zatěžování soudů, rozhodl se Apoštolský Stolec k úřednímu zhotovení nové a jediné sbírky: ji pak zhotovil ŘEHOŘ IX., který za pomoci sv. RAYMUNDA Z PEÑAFORTU, Ř. K., vydal r. 1234 pět knih dekretálů. Z jakých pak příčin podnikl toto velmi význačné dílo, vyložil tento papež jasně ve vyhlášovacím bule „Rex pacificus“, dané dne 5. září téhož roku, těmito slovy:

„Různé zajisté konstituce a dekretální listy našich předchůdců, po různých svazcích roztroušené, z nichž některé pro přílišnou podobnost, některé pro rozpor a některé také pro svou rozvláčnost se zdály způsobovat zmatek; některé pak byly v oběhu mimo výše zmíněné svazky, a ty často kolísaly při soudech jakoby neurčité, dali jsme milovaným synem, kaplanem a penitenciářem naším, bratrem Raymundem, k obecnému prospěchu a zvlášt k prospěchu studujících po odstranění nadbytečností sestavit v jeden svazek s připojením našich konstitucí a dekretálních listů, jimiž se vysvětlují některá sporná místa v dřívějších konstitucích a dekretálních listech.“ Zrušiv pak sbírky, vydané do toho dne po Dekretu Gratianově, zakázal budoucně uspořádávat jakékoli sbírky bez zvláštního příkazu Apoštolského Stolce. „Chtějice, aby všichni užívali jen této sbírky při soudech a ve školách, zapovídáme co nejpřísněji, aby se nikdo neodvážil pořídít jinou sbírku beze zmocnění Apoštolského Stolce.“ A tou konstitucí, jak zřejmo, byla odňata všechna veřejná platnost také úředním kompilacím Innocence III. a Honoria III.

Ale jelikož opět bylo vyneseno dosti mnoho zákonů, jež tu byly mimo pět knih Dekretálů, připojil po šedesáti čtyřech letech BONIFÁC VIII. k těm pěti knihám šestou, uděliv jí stejnou moc a platnost, jakou se vyznačovaly Dekretály Řehoře IX. „Stojíce v čele vlády přesvaté římské Církvě, již vznešenost nevyzpytatelné božské prozřetelnosti dala nezměnitelným opatřením přednost před veškerými církvemi a chtěla, aby měla hlavní vedení celého světa, - poznamenává Bonifác ve vyhlášovacím bule, dané dne 3. května r. 1298, - jsme

znepokojování neustálými starostmi a nutkání vytrvalými úvahami, abychom v souladu s povinnostmi svěřené nám správy dbali s ustavičnou péčí a snahou, pokud je nám to shůry dopřáno, o prospěch poddaných, při jichž zdaru i my zajisté prospíváme. Bereme totiž na sebe dobrovolně práce pro jejich klid a probdíváme někdy noce, abychom od nich odvraceli pohoršení. A abychom jednak vysvětlováním starých právních předpisů, jednak vydáváním nových podle možnosti zabránili sporům, jež se lidská přirozenost denně pokouší vymýšlet (spěchajíc vytvářet stále nové vztahy). Jelikož zajisté, jak se tvrdí, bylo po svazku dekretálů, sestaveném tak prozřetelně a užitečně naším předchůdcem, papežem Řehořem devátým blahé paměti, vydáno jím a jinými Římskými Velekněžími postupně nemálo dekretálů o různých předmětech: z nichž o některých bylo při soudech a ve školách úzkostlivě pochybováno, zda jde o dekretály a kdo jsou jejich původci: My, chtějíce úplně odstranit a objasnit takovouto pochybnost a nejistotu, která mnohým způsobuje újmu, dali jsme co nejbedlivěji prozkoumat, které z těch dekretálů mají budoucně být zachovávány a které ... zavrženy; a konečně po úplném odstranění některých z nich (ježto se zdály buď být časově omezené nebo odporovat sobě samým nebo jiným právním předpisům anebo být úplně zbytečné), přikázali jsme sestavit ostatní dekretály s některými našimi konstitucemi v jednu knihu a umístit je pod příslušnými tituly, některé z nich zkrátivše a některé zcela nebo zčásti změnivše a provedše v nich mnoho oprav, vynechávek a přídavků. A té knize, určené pro včlenění k oněm jiným pěti knihám zmíněného svazku dekretálů, jsme dali název Sextus, aby tento svazek, čítající po připojení oné knihy šest knih, poskytoval dokonalý podklad při projednávání věcí a mravní kázeň. „Těm pak, kdož by byli dávali přednost novému vydání pěti knih dekretálů s připojením přírůstku před zhotovením nové knihy, odporoval Velekněz takto: „A ne bez příčiny jsme v tom směru opustili zvyk svých předchůdců: učinili jsme to totiž proto, aby se předešlo ničení bezpočetných knih a novému pořizování jiných bez převelikých škod, prací a výdajů.“ Konečně zrušuje všechny dekretály svých předchůdců, které se nenacházejí v Sextu ani v něm nejsou zvlášť vyhrazeny: „Vám všem totiž přikazujeme apoštolským slovem, abyste této knihy, s velkou rozvahou vytvořené, kterou vám zasíláme pod naší bulou, budoucně užívali na soudech a ve školách, ochotně ji přijímajíce: nehodlajíce nadále přejímat nebo za dekretály považovat žádné jiné dekretály nebo konstituce, kterýmikoli našimi předchůdci, Římskými Velekněžími, vydané, mimo ty, které v ní jsou zařazeny nebo zvlášť vyhrazeny.“

No v jiném zajisté úmyslu přidal JAN XXII. k šesti knihám dekretálů konstituce svého předchůdce Klementa V., které, nazvány podle jména původce Clementinae, byly vyhlášeny v Avignonu bulou „Quoniam nulla“, danou dne 25. října r. 1317.

Když posléze bylo Corpus iuris canonici v Paříži r. 1500 znovu dáno k tisku, přidal obstaravatel vydání JAN CHAPPUIS jednak dvacet dekretálů Extravagant Jana XXII., které byly od r. 1325 připojovány jako příloha ke Klementinám, jednak sedmdesát dekretálů Extravagant jiných Velekněží, zvaných Extravagantes Communes proto, poněvadž byly včleňovány jako příloha do Corpus iuris canonici společně. Obě sbírky Extravagant ovšem, jakožto sbírky,

nedosáhly nikdy schválení Apoštolského Stolce; přesto je jasno, že dekretály, do obou sebrané, ježto byly úřední a vynesené pro celou Církev, měly v katolickém světě zákonnou moc, nebylo-li jisto, že byly zrušeny.

To tedy byly hlavní sbírky nového práva, z nichž pozůstávalo tak zvané Corpus iuris canonici, třebaš někteří popírali, že by v něm mohly být obsaženy Extravaganty Jana XXII. a Extravagantes Communes, ježto byly ke Corpus iuris připojeny toliko ze soukromého rozhodnutí. Toto úplné Corpus iuris canonici pak nařídil vydat s největší péčí Řehoř XIII. r. 1582.

Od r. 1500 do svolání církevního sněmu tridentského nebyla vyhotovena žádná sbírka kánonů ani soukromě ani úředně. Tridentskou synodou, již katolická Církev vděčí za opravu křesťanské kázně, přijaté ze středověku, se zahajuje nejnovější právo; její akta možno právem považovat za nejvýznačnější sbírku kánonů o víře a mravech.

Výše zmíněný ŘEHOŘ XIII., dřív než obstaral nové vydání Corporis iuris canonici, rozhodl také, aby byla sestavena úplnější sbírka, která by zahrnovala papežské kánony, vynesené před Tridentinem a neobsažené v Corpus iuris, jelikož toto přec zakončovaly Klementiny nebo nejvýš Extravaganty Jana XXII. a Extravagantes Communes, jako ve svazku, vydaném v Paříži r. 1500. Záležitost, svěřená radě tří kardinálů, byla přerušena smrtí Veleknězovou roku 1585, dvaadvacátého po skončení tridentské synody. Dokončení záměru svého předchůdce převzal s obvyklou sobě horlivostí SIXT V. a svěřil tento úkol kardinálu Pinellimu, dav mu několik navýsost učených mužů za společníky a spolupracovníky; když však uprostřed prací Sixt zemřel, připadlo KLEMENTU VIII., aby dílo dokončil. Dne 1. srpna r. 1598 totiž předložil kardinál Pinelli tomuto Veleknězi svazek, který byl nadepsán Sanctissimi D. N. Clementis Papae VIII Decretales; avšak tato nová sbírka, spočívající na tak velkých studiích a pracích, nebyla ani schválena ani vyhlášena. Sedmá kniha dekretálů pak, kterou vydal r. 1590 v Lyonu ze soukromého podnětu pravovědec PETRUS MATTHAEUS, třebaš připojena v mnohých vydáních Corporis iuris canonici jako příloha, nebyla přesto nikdy schválena Apoštolským Stolicem, ba byla dokonce zapsána do seznamu zapovězených knih.

Tak tomu ve skutečnosti bylo až do naší doby; jenomže BENEDIKT XIV., sledovav šlépěje předchůdců, sebral a vyhlásil, dav list mistrům a posluchačům boloňské university, ty konstituce, které vydal v prvním šestiletí svého papežství: nikdo tedy nepochybuje, že tuto část Benediktova Bullaria nutno považovat za úřední.

Co zbývalo z nejnovějšího práva, to bylo obsaženo v Římském Bullariu, které, byvši víckrát vydáno péčí soukromých mužů, bylo uzavíráno Akty Řehoře XVI. Připojit nutno také zákony nejbližší příštích Velekněží, pravidla Apoštolské Kanceláře, dekrety a odpovědi posvátných kongregací a soudů římské Kurie. A v té věci je známo všem, že odpovědi kongregací nadřízených posvátným obřadům a odpustkům byly sestaveny v úřední sbírky.

V tom stavu se kanonické právo nacházelo do těchto posledních let. Z toho pak, co jsme pověděli, jasně vyplývá, že navýsost užitečný záměr Innocence III., Honoria III., Řehoře IX., Bonifáce VIII. a Jana XXII., podat totiž posvátné církevní kánony sestavené v celek, aby je křesťanský lid mohl i snáze poznat i pečlivěji zachovávat, byl v následující době opuštěn, ačkoliv důvody jej provádět trvaly dále, ba ještě postupem času zesílily. Neboť kdyby byl někdo před dnešním dnem chtěl zjistit, co Církev předpisuje v určitém úseku kázně, byl nucen použít aspoň těch různých pramenů, jež jsme vypočetli. A tak není nikoho, kdo nevidí, jak velké námahy vyžadovalo dřív studium kanonického práva: a bude to co možná nejvíc patrné, uváží-li se toto:

1. V Bullariu, ve sbírkách obsahujících dekrety a odpovědi posvátných kongregací a církevních soudů, v aktech tridentské synody a v aktech Římských Velekněží je zachovááno pouze časové pořadí; v Gratianově Dekretu skoro žádné; neúplné konečně a nedokonalé pořadí v ostatních částech *Corporis iuris canonici*; např. o překážkách svatého svěcení, což je látka dosti nesrozumitelná, se pojednává v I., III. a V. knize jednak neúplně, jednak bez jakékoli věcné souvislosti.
2. Nemálo listin, jež se uvádějí v pramenech kanonického práva, nemá žádného užitku a jsou často překážkou při studiu kanonického práva, ježto buď opakují často tytéž věci anebo nemají s právem nic společného.
3. Některé listiny vykazují odpověď danou v jednotlivém případě, z níž nutno dovodit a sestavit pravidelný či obecný zákon; mnoho zbytečného bylo tedy v těchto listinách, mnohem více, a to často obtížného, bylo zůstaveno soukromé práci.
4. O určitých úsecích kanonický zákon neustanovoval vůbec; pročež bylo nutno uchýlit se buď k římskému právu (jako např. ustanovení, v jak dlouhé době se preskribuje obyčej), nebo k právní vědě, nebo k obyčejí nebo k názorům učenců (např. u vymezení pojmu mimořádného bydliště).
5. Ačkoli některé zákony byly opačným obyčejem nebo později vyneseny zákony zrušeny pro veškerý katolický svět nebo pro takovou jeho větší část, že se z nich staly partikulární zákony, byly dosud přesto uváděny v pramenech a způsobovaly v mysli studujících velmi značný zmatek. Abychom věc stvrдили příkladem, bylo v pravidelném právu stanoveno, že biskupové mají být vybíráni z kanonického stavu a skoro všechna záhlaví titulu „O volbách“ se týkají tohoto volebního řízení, ačkoli platí jen v malém počtu německých a švýcarských diecésí; právoplatné obřadnosti, jež bylo nutno zachovávat při církevních soudech podle předpisu jak druhé knihy Dekretálů Řehoře IX. tak i Sextu, z valné části zastaraly; konkordáty, uzavřenými po zakončení *Corporis iuris canonici* Apoštolským Stolcem s vládci států, bylo poněkud pozměněno pravidelné právo.

Za těchto okolností bylo odůvodněno mínění, že kanonické právo může být definováno ne jinak, než jak Livius byl nazval právo římské, totiž „nesmírnou hromadou zákonů bez ladu a skladu nakupených“ (kn. III., hl. 34.); a nesmí se nikdo divit, že dokonce ti, kdož se zcela věnovali studiu posvátných kánonů, nezřídka nevěděli, zda existuje či neexistuje zákon o té nebo oné věci, anebo že byli na vahách, zda některý zákon dosud platí nebo v jakém smyslu mu má být

rozuměno, třebaš šlo o věci, jež byly navýsost důležité a jež v praxi měly význam. Pročež věnovat se dokonalému osvojení kanonického práva, ježto přec bylo třeba čerpat úplnou jeho nauku ne z potůčků ale z pramenů, mohl jen málokdo z duchovenstva, ti totiž, kdož měli i přirozenou náklonnost k tomuto studiu i volný čas i velké množství knih, zatímco naproti tomu papež Celestýn, jak čteme u Gratiana, psal apulským a kalabrijským biskupům toto: „Žádnému duchovnímu nebudiž dovoleno být neznalým posvátných kánonů a konat něco, co by mohlo odporovat předpisům Otců.“; a Řehoř IX., kn. 1., tit. 2., o konstitucích poznamenává: „Ustanovení kánonů buďtež zachovávána všemi a ať se nikdo při žalobách nebo církevních soudech neřídí vlastním uvážením, nýbrž návodem kánonů.“ Také v naší době neustal Apoštolský Stolec doporučovat toto studium a zvlášt si stěžoval, že předpisy v té věci vydané jsou v přemnohých diecésích zanedbávány. Přesto nutno přiznat, že příčinou této neznalosti i nedbalosti byl stav, v němž, jak jsme vyložili, se nacházelo kanonické právo.

K tomu konečně přistoupila jiná věc nemenšího významu, že totiž některé církevní zákony, původně velmi rozumně vynesené, změnou věcných a časových poměrů se staly těžko proveditelnými a méně přispívajícími ke spáse duší; zdálo se tedy, že nutno je opravit, tak jako to Církev, ježto je společností zřízenou pro lidi, činívá v případech ne nepodobných. Je např. jisto, že IV. církevní sněm Lateránský obmezil překážku z příbuzenství v pobočné čáře na čtvrtý stupeň proto, poněvadž „ve vzdálenějších stupních již nemůže být zákaz všeobecně zachováván bez značné újmy“; avšak z téže věru příčiny se v poslední době domnívali ne málokterí, že tato překážka má byt obmezena na třetí stupeň. Rovněž bylo odevšak požadováno, aby správněji a naší době přiměřeněji byly zmírněny jak zákony, jež přistoupily k Dekretu Tametsi, tak i ty, jež platily o postu a újmě, a tak dále.

A když by někdo vše to uvážil, tu již ustane se podívat, proč i pěstitelé kanonického práva i většina biskupů katolického světa již dávno dospěli k přesvědčení, že kanonické právo musí konečně být jednou uspořádáno nějakým novým způsobem.

Jako tlumočníci všeobecného přání se osvědčili Otcové církevního sněmu Vatikánského. Když totiž biskupové, počínaje rokem 1865, odpovídali na list, daný Apoštolským Stolicem ohledně konání obecného církevního sněmu v Římě, žádali nejvyššího Velekněze, aby ráčil uvažovat o této věci, která by Církvi přinesla tak velký užitek; a neváhali přednést příslušné návrhy, když se sešli na sněmu.

Nejprve o vhodné sestavení posvátných kánonů v jeden celek žádali biskupové kraje neapolského: „Zdá se být nutné, aby byl vyhotoven nový Corpus iuris canonici; a to především pokud jde o řízení ve věcech sporných: které budiž mnohem a mnohem snažší.“

K nim se připojila většina francouzských biskupů: „Je naprosto zřejmo, všemi již dávno uznáno a všude želeno, že nějaké prozkoumání a oprava kanonického práva jsou nutnými a značně naléhavými;

ježto přec pro tak mnohonásobné a závažné změny věcí a lidské společnosti se z přemnohých zákonů jedny staly neužitečnými, jiné nezachovávatelnými nebo velmi obtížnými. Také je u nesčetných kánonů sporno, zda dosud platí či nikoli. Průběhem tolika věků konečně natolik vzrostl počet církevních zákonů a zákony ony jsou nakupeny v rozsáhlých právních sbírkách tou měrou, že v jistém smyslu můžeme říci: ZAVALUJÍ NÁS ZÁKONY. Tím se stává, že studium kanonického práva je postiženo skoro nekonečnými a nerozpletitelnými obtížemi a že se právním sporům a řízením otevírá dalekosáhlé pole; a že svědomí jsou zneklidňována tisíci úzkostmi a sváděna k opovrhování zákonem.“

„Jest si vůbec přát, aby tedy církevní sněm zaujal zřetel k tomuto velkému a nutnému dílu opravy kanonického práva; což nechtě se stane vhodným způsobem:

1. Sněm by sám určil hlavní a naléhavější články opravy a zároveň by stanovil, z jakého hlediska a v jakém všeobecném pojetí by měla být provedena oprava práva.
2. Byla by zřízena jakási zvláštní kongregace navýsost učených theologů a kanonistů, jakož i mužů co nejvíc zkušených a vybraných ze všech národů, kteří by co nejbedlivěji přezkoumali veškeré kanonické právo a s příslušnými škrty, změnami a doplňky zhotovili nové Corpus iuris, které, vhodněji přizpůsobené současnému stavu Církve a zpracované podle věcného pořadí v titulech, záhlavích a člancích, by předložili k přezkoušení a k usnesení tomuto sněmu nebo co nedřívějšímu jinému, který by se měl svolat.

Toto pak poznamenali němečtí biskupové:

„Ježto se však v Corpus iuris canonici nalézají přemnoho předpisů, jež toho času již nemají platnosti, jest si naléhavě přát, aby byla pořizena nová sbírka těch kánonů, které dosud platí, s vynecháním všech kánonů, o nichž je jisto, že byly zrušeny.“

V souhlase s tím prohlašovali belgičtí biskupové:

„Po skončení církevního sněmu vatikánského ať Svatý Otec mužům sběhlým v posvátných kánonech svěří úkol sestavit veškeré množství církevních zákonů v nový kodex přizpůsobený současné praxi a rozdělený podle různosti látky v různé tituly, záhlaví atd.“

Dále pak arcibiskupové a biskupové z církevních provincií quebecské a halifaxké: „Návrh, aby po skončení církevního sněmu vatikánského byla péčí nejvyššího Velekněze provedena kodifikace veškerého církevního práva s těmi doplňky, jež se budou zdát užitečnějšími a přiměřenějšími přítomnému stavu věcí.

Důvody návrhu:

1. Snažší a obecnější by se stala znalost tohoto práva, která nyní pozůstává z téměř nesčetných konstitucí a kánonů.
2. Mnoho vyšlo z užívání nebo se stalo nemožným nebo může být změněno k největšímu dobru Církve.

Nato větší část středoitalských biskupů:

„Aby studujícím kanonické vědy nebylo třeba vykonávat cestu příliš obtížnou pro množství těch zákonů, které již zastaraly, žádají, aby Corpus iuris canonici bylo co nejbedlivěji přezkoumáno.“

Konečně podepsalo třiatřicet biskupů z různých krajů světa tento návrh:

„Mají-li církevní zákony vrcholně působit na mravy, život a zařízení křesťanských národů, není vskutku nic přiměřenějšího a nic vhodnějšího, než když by, rozumným uspořádáním zpracované, byly sebrány v jeden kodex, podle jehož ustanovení by posvátné právo bylo i praktikováno u soudů i podáváno ve školách i svědomitě zavedeno do každodenního užívání. A poněvadž to dobře cítili Římští Velekněží, nedopustili v žádném čase, aby jejich bdělost a moudrost v tom ohledu povolila. K tomu zajisté přihlížel Innocenc III., rovněž Honorius III., o nichž dosud jsou po ruce skvělé doklady neobyčejné péče při obstarávání sbírek dekretálů. Komu je neznámo, jak náležitě se o posvátnou pravovědu zasloužil Řehoř IX., pod jehož záštitou, s jehož pomocí a s jehož moci byl vydán přeobsáhlý kodex papežského práva? A nemenší dík platí Bonifáci VIII., jenž Řehořovo dílo obohatil a zdokonalil navýsost obsažným a především vhodným přírůstkem.

Ale tyto prozíravé starosti nejvyšších Velekněží, byť i byly pro pohodlí dřívějších časů zcela dostačující, zanechávají v naší době přecejen nějaká přání. A nikomu nemusí být divné, uváží-li poněkud, že kázeňské zákony musejí být různým poměrům dob tak přizpůsobeny, že jsou během let měněny a nastalými novými případy rozšiřovány. Pročež nebyl dosud do Corpus iuris canonici pojat větší počet konstitucí Římských Velekněží a koncilních dekretů, přestože u nich jak soudům tak i právní vědě velmi záleží na tom, aby již déle nebyly v oběhu roztroušeny. Neboť pokud roztroušeny obíhají v četnějších písemnostech jakoby rozptýlené údy těla, jest obtížné, aby byly všemi správně poznány v širém okruhu křesťanského světa; byly-li by poznány, jest zapotřebí nadmíru vybrané znalosti okolností (a tu má málokdo), aby se při jich výkladu zabránilo nesrovnalostem v ohledu věcném i časovém.

Toto vše zrale uvažujícím napadlo požádat pokorně a snažně Svatého Otce našeho Pia IX., aby se nezdráhal za pomoci a s využitím nadání mužů toho času nejučenějších zpracovat nový kodex kanonického práva a jej z apoštolské moci vydat. Dílo zajisté obtížné; ale čím je nesnadnější, tím víc je důstojné tak velikého Velekněze.

A když ovšem Apoštolský Stolec sám nabyt přesvědčení o nutnosti té věci, nemohl nevyhovět tolika hlasům a přáním pastýřů Církve aspoň v těch záležitostech, jež se týkaly víc právního řádu a jež se zdály být naléhavějšími.

Zcela v tom úmyslu zmenšil Pius IX. konstitucí „Apostolicae Sedis“ počet samočinných censur; Lev XIII. vydal konstituce „Officiorum“ a „Conditae a Christo“, z nichž jedna mírněji a přesněji upravovala vydávání knih a jich záповěď, druhá stanovila, kterými právními ustanoveními se mají řídit řeholní kongregace s jednoduchými sliby; konečně vydala posvátná kongregace biskupů a řeholníků dne 11. června 1880 instrukci „o způsobu, jak mají církevní Kurie zjednodušeně postupovat v kázeňských a trestních záležitostech duchovenstva“. Ježt však ostatní právní předpisy zůstaly v tom stavu jako dřív, naléhala většina biskupů a rovněž někteří kardinálové stále a stále na Apoštolský Stolec, aby kanonické právo bylo opraveno a vhodněji uspořádáno po vzoru všech moderních států, tak jako Řehoř IX. neváhal napodobit Justiniána.

Papež Pius X. bl. pam., který již před nastoupením papežského úřadu dobře prohlédl, jak zřejmý užitek by tato oprava poskytovala Církvi, v domněni, že již je čas zahájit tak veliké dílo, svolal začátkem března r. 1904 nejednou kardinály S. Ř. C., kteří dleli v Římě, aby si vyžádal jejich úsudek o tomto předsevzetí, a když jejich Eminence rozhodnutí schválili, oznámil listem *Arduum sane munus*, daným 19. téhož měsíce katolickému světu, že chce to, co již dávno náleželo ke společným přáním, „aby veškeré církevní zákony, až po tu dobu vydané, byly zpracovány v jasném pořadí a sebrány v jeden celek, při čemž by se ze souboru odstranily zákony již zrušené nebo zastaralé, jiné, kde by toho bylo třeba, by se vhodněji přizpůsobily poměrům současné doby. “A aby to bylo náležitě uskutečněno, nařídil z vlastního popudu, z jistého vědomí a po zralé úvaze toto:

- „I. Ustavujeme poradní sbor či tak zvanou papežskou komisi, jejímž úkolem bude řídit celou záležitost a dozírat nad ní, a ta bude pozůstávat z několika kardinálů S. Ř. C., ustanovených Veleknězem s uvedením jména.
- II. Tomuto poradnímu sboru bude předsedat sám Velekněz a v nepřítomnosti Velekněze kardinál děkan mezi přítomnými.
- III. Mimoto v něm budou v přiměřeném počtu poradci, které si Otcové kardinálové zvolí se schválením Veleknězovým z nejlepších odborníků v kanonickém právu a bohosloví.
- IV. Chceme pak, aby na tomto nejvýš významném díle podle vhodně vydaných pravidel spolupůsobil a se zúčastnil veškerý episkopát.
- V. Kde při tomto studiu bude nutno zachovat ustanovený pracovní plán, připraví poradci látku a podají o ní svůj posudek ve schůzích za předsednictví onoho, jemuž papež svěřil úkol zapisovatele poradního sboru kardinálů. Jejich studijní výsledky a posudky ať pak 00. kardinálové zkoumají po zralé úvaze. Všechno konečně budiž předloženo Veleknězi, aby to stvrdil pravoplatným schválením.“

Mezitím, aby se všichni biskupové, jak ustanovil ve zmíněném listu, spojili k tak velikému a k tak obtížnému dílu, které bylo připravováno pro dobro celé Církve, zařídil Velekněz jako první ze všech opatření to, aby kardinál pro státní záležitosti Církve, podav všem a jednotlivým arcibiskupům katolického světa list dne 25. března téhož roku, jim uložil, aby, vyslechnuvše své sufragány a případné

jiné ordináře, kteří jsou účastníky provinční synody, co nejdříve, to jest do čtyř měsíců po obdržení listu, stručně sdělili Svatému Stolci, zda a co v platném kanonickém právu podle jejich mínění a mínění sufragánů a případných zmíněných ordinářů především vyžaduje nějaké změny nebo opravy. Mimoto bylo biskupům jednotlivých národů poskytnuto právo, aby poslali do Říma jednoho nebo dva muže, vynikající znalostí posvátných kánonů a bohosloví, jednomyslně zvolené a na útraty těchto biskupů vydržované, kteří by přistoupili do kruhu poradců. Chtěli-li by raději, že by biskupové mohli určit jednoho z oněch, kdož již Otcí kardinály byli zařazeni do počtu poradců, a svěřit mu svá přání, aby je tlumočil kruhu poradců; nebo též jmenovat někoho ze svého národa, kdo by písemně poskytoval pomocnou službu poradcům, třebas by dlel mimo Řím. A že by biskupové jednotlivých národů prostřednictvím důstojnějšího nebo staršího ze svého středu zpravili Svatý Stolec, na čem vlastně se v té věci jednomyslně rozhodli.

Nato Velekněz skutečně ustavil poradní sbor či komisi, o níž je zmínka v listu „Arduum sane munus“, a přibral k ní Otce kardinály Serafina Vannutelliho, Antonína Agliardiho, Vincence Vannutelliho, Františka Satolliho, Mariana Rampollu del Tindaro, Jeronýma M. Gottiho, Dominika Ferratu, Františka z Pauly Cassettu, Františka Desiderata Mathieua, Kazimíra Gennariho, Benjamina Cavicchioniho, Ondřeje Steinhubera, Františka Segnu, Josefa Kalasanckého Vives y Tuto, Felixe Cavagnise a Rafaela Merry del Val. Nedlouho potom, aby věc postupovala s větší urychleností, rozhodl se Velekněz zřídit jiný zvláštní poradní sbor a přizval do něho Otce kardinály Dominika Ferratu, Felixe Cavagnise, Benjamina Cavicchioniho, Kazimíra Gennariho a Josefa Kalasanckého Vives y Tuto; když ti pak zemřeli, dosadil namísto nich postupně kardinály Šebastiána Martinelliho, Kajetána de Lai, Basila Pompiliho, Kajetána Bisletiho, Viléma van Rossum, Vincence Vannutelliho, Michala Legu a Filipa Giustiniho.

Zvolil pak Velekněz za zapisovatele toho poradního sboru kardinála Petra Gasparriho, tehdy titulárního arcibiskupa caesarejského a tajemníka posvátné kongregace pro mimořádné církevní záležitosti; zároveň svěřil téže kongregaci celou tak zvanou kancelářskou práci; obstarávání potřebného tisku pak Vatikánské tiskárně.

Papežský poradní sbor se především snažil o to, aby si se schválením Římského Velekněze přibral způsobilé poradce; zvolil je jednak z nejzkušenějších prelátů římské Kurie, jednak z významných členů řeholního duchovenstva, jednak z jiných pracovníků v bohovědných oborech, a to tak, že se z nich všech, Italů i cizinců, v krátké době vytvořil početný a velmi význačný sbor, jemuž z příkazu papežova stál v čele týž kardinál Gasparri.

A aby záležitost byla provedena tím snáze, byly z lůna tohoto sboru vytvořeny a ustaveny dva výbory či tak zvané komise, které vynaložily tak svědomitou a horlivou námahu na posouzení a vhodné sestavení kánonů, že splnily všechno očekávání. To však nebylo nijak na závadu, aby, kdykoli byla dokončena některá hlavní část Kodexu, byly její opisy zaslány stejným způsobem

všem poradcům, aby, shledal-li by některý z nich něco k připomenutí, písemně to oznámil. Ostatně provedení díla, kromě poradců, znamenitě podpořil větší počet jak italských tak i zahraničních kanonistů a bohovědců, pod názvem spolupracovníků, třebaš dleli mimo Řím.

Pro zvláštní výbory či komise, takto ustavené, byl vydán a nejvyšším Veleknězem dne 11. dubna téhož roku schválen zvláštní zákon, podle jehož předpisů by bylo provedeno toto nejvyšší významné dílo a jimiž by se řídila činnost těchto výborů. Tím zákonem bylo také stanoveno, aby církevní nebo řeholní ústavy ze svých knihoven a archivů bezodkladně dodaly případně žádané knihy, při čemž zároveň byly z důvodu této záležitosti mocí papežskou zdviženy jakékoliv interdikty anebo censury; rovněž aby poradci, povinní k chórové službě, směli v době, kdy se konají schůze, chór vynechat a přesto pobírat tak zvané přídělky pro přítomné, a to proto, aby jim nechyběl volný čas k splnění povinnosti a aby pro výkon svého úřadu neutrpěli žádné újmy.

Když přání biskupů, vyhovujících takto vůli papežově, pozvolna docházela Apoštolskému Stolci a když po pečlivém zkoumání byla pro pohodlí poradců shrnuta v jeden celek, bylo jednáno o tom, jak rozdělit celou látku, a rozhodnuto užít toho rozdělení, které při celkové úvaze může být právem nazváno obvyklým v kanonickém právu, avšak s tím omezením, aby toto dělení bylo považováno za prozatímně převzaté, jako jakýsi nástin díla, a aby mohlo být, jak by toho vyžadovala nutnost, opraveno tehdy, až by se po skončení Kodexu ukázalo jasněji, v jakém konečném pořádku by měly být věci uspořádány.

Neprodleně byli z poradců a spolupracovníků zvoleni ti, kdož by promyslili a připravili jednotlivé části Kodexu, jež by pak bylo nutno projednat ve zvláštních výborech. Ti, na něž padla volba, uposlechli s radostí v srdci, což zde rádi připomínáme. Některý úsek návrhu, např. o křtu, o církevním pohřbu, atd., byl svěřen dvěma poradcům nebo spolupracovníkům anebo i třem a čtyřem, vyžadovala-li toho kdy důležitost věci, avšak tak, že jeden neznal jména druhého nebo dalších, kteří psali o téže věci. Tito ovšem náleželi po právu k jednomu z obou výborů či komisí, jemuž postupovali své spisy ke zkoumání; všem pak bylo uloženo zachovávat tajemství dle papežského příkazu a určen den, do kterého měli Jeho Eminenci kardinálu Gasparrimu odevzdat svůj posudek.

Zmíněným zvláštním zákonem pak bylo poradcům a spolupracovníkům uloženo v podstatě toto:

- „I. Aby Kodex obsahoval jen ty zákony, které se týkají kázně. Nic však nebránilo tomu, aby v Kodexu mohly nebo měly být dotčeny některé zásady, které se vztahují k přirozenému právu nebo k samé víře.
- II. Aby poradce nebo jiný pořadatel díla pečlivě vyhledával zákony Církve o kázni, mimo zastaralé a zrušené, z Corpus iuris, z tridentského církevního sněmu, z Akt Římských Velekněží a z rozhodnutí posvátných římských kongregací nebo církevních soudů; aby je pak sestavil v kánony, jež by obsahovaly toliko

ustanovující část zákonů a jež by, zdálo-li by se to vhodné, mohly být podrozděleny v odstavce.

- III. Aby poradce nebo jiný pořadatel díla v sestavovaných kánonech věrně podával slova, vyňatá z listin, aby usiloval o stručnost a jasnost a aby připojil jiné k objasnění sloužící části těchto listin s přesným označením stránek, svazku a vydání.
- IV. Aby poradce nebo jiný pořadatel díla přednesl ve vážné a významné věci při různých míněních učenců určitý a konečný poznatek.
- V. Považovali-li by poradce nebo jiný pořadatel díla za vhodné nebo nutné změnit něco v platném právu, aby kánon sestavil s poznámkou, že jde o změnu, jejíž důvody ať stručně vyloží. Aby učinil totéž, mínili-li by, že nutno zavést nějakou novotu.
- VI. Aby užíval latinského jazyka a to pokud možno důstojného vznešenosti posvátných zákonů, která tak šťastně došla výrazu v římském právu.“

Podle tohoto pracovního plánu zahájily zvláštní výbory dílo dne 13. listopadu r. 1904. Jeden se scházel ve čtvrtek, druhý v neděli každého týdne, při čemž každá věc byla svěřena jiné komisi k projednání. Předseda se pak dotazoval poradců, jednoho po druhém na jejich mínění o jednotlivých kánonech, přednesených v jednotlivém tištěném posudku, a jakmile některý poradce své mínění svobodně projevil, zapisovatel je co nejpečlivěji zaznamenal. Každý dobře vidí, že kdyby táž věc bez jakékoli změny bývala v příštím týdnu předložena jednotlivým výborům, byla by se zajisté jak rozprava beze smyslu vrátila k témuž námětu, tak i práce by značně vázla. Pročež aby bylo zabráněno všem průtahům, předseda sám z různých návrhů kánonů, se zřetelem k posudkům a míněním jednotlivých poradců a po připojení nebo vypuštění toho, co považoval za nutné připojit nebo vypustit, pořídil včas návrh jeden, aby po brzkém vytištění mohl hned být od poradců doma zkoumán a v nejbližší příštím týdnu společně probrán. A tak dále, až se poradci navzájem shodli, jak uspořádat znění kánonu. Proto se v novém Kodexu nechte nic, co by zmíněným způsobem nebylo probráno čtyřikrát nebo pětkrát, ba dokonce desetkrát a dvanáctkrát, vyskytla-li se nějaká obtížná otázka. Chyběl-li snad při konečné úpravě některého kánonu společný souhlas, byl kánon upraven podle mínění většiny nebo podle předpisu platného práva, avšak s přihlédnutím k mínění buď menšiny nebo k mínění odchylnému od platného práva.

Návrh, zvláštním výborem takto sestavený, byl zasílán všem poradcům sboru, aby každý projevil písemně své mínění a aby jej během určité lhůty odevzdali Jeho Eminenci kardinálu Gasparrimu. Konečně rozhodovali kardinálové ze zvláštního poradního sboru, o němž jsme se zmínili výše, aspoň dvakrát o návrhu a o připojených připomínkách celého sboru poradců, které též kardinál Gasparri před tím byl prozkoumal, a podali posléze svůj úsudek.

Zatím, když byly postupně dokončovány části nového Kodexu, nařídil nejvyšší Velekněz Pius X., aby byl vyžadován názor biskupů celého katolického světa o provedeném díle a rovněž aby byli dotázáni na své mínění všichni představení řeholních řádů, kteří bývají pravoplatně zvaní k obecnému

církevnímu sněmu. Když tedy všem těmto vyšším přestaveným byly zaslány jak první a druhá kniha Kodexu, tak později třetí a čtvrtá a konečně i pátá, byli tito požádáni, aby v ustanovenou dobu laskavě tyto svazky vrátili Apoštolskému Stolci s připojením písemných připomínek, jež by považovali za vhodné. A jakmile je Jeho Eminence kardinál Gasparri náležitě posoudil a v jedno sebral, byly svazky předloženy kardinálům ze zvláštního poradního sboru, aby seznali, zda kánony, s přípustným zřetelem k přáním biskupů, vyžadují nějaké změny.

Zatím co byl takto Kodex nepřetržitou činností přepracováván, přihodily se velmi vážné události, vypukla totiž tato navýsost hnusná válka, kterou je zmítána skoro celá Evropa, a za smutku a zármutku veškerého katolického světa skončil přesvatý život nejvyšší Velekněz Pius X., k jehož podnětu a pod jehož záštitou bylo započato s pořizováním velkého díla, s úpravou Kodexu. Ale třebaže papežovou smrtí a nanejvýš prudkým válečným požárem, k němuž po desíti měsících přistoupila také Itálie, byl podnik zdržen, zazářila po šťastném nastoupení papeže BENEDIKTA XV. na stolec Petrův přece jen velmi radostná naděje, že dílo bude v krátké době dokončeno, poněvadž Svatý Otec na samém začátku svého papežství jasně prohlásil, že si to přeje a že to chce. A tak bylo pod záštitou samého papeže a pod jeho vedením v uspíšení věci setrváno tak, že začátkem třetího roku jeho papežství byl nový Kodex šťastně a podle přání dokončen.

A když jej Svatý Otec po zralé úvaze posoudil a schválil, vyhlásil jej konstitucí „Providentissima Mater Ecclesia“, danou o Svatodušním Božím Hodu (27. května) r. 1917, a nařídil, že má nabýt právní účinnosti pro veškerou Církev od Svatodušního Božího Hodu (19. května) nejbližšího příštího roku 1918.

Zde je tedy nový Kodex kanonického práva, vydaný Vatikánskou tiskárnou, který, pokud jde o čistotu vydání, zajisté splnil všechna přání.^x

---

^x V poznámkovém vydání Kodexu, jehož nadpis je zakončen slovy „...PRAEFATIONE, FONTIUM ANNOTATIONE ET INDICE ANALYTICO-ALPHABETICO AB EMO PETRO CARD. CASPARRI AUCTUS – „ROZHOJNĚNÝ JEHO EMINENCÍ PETREM KARD. GASPARRIM O PŘEDMLUVU, ÚDAJ PRAMENŮ A HESLOVÝ UKAZATEL“, má tento odstavec ještě pokračování: *Accedunt ad canones, in extrema quaque pagina, notae, quae varios indicant fontes unde ii eliciti sunt: qua in re vix animadvertere attinet, canones huad semper cum suis fontibus omni ex parte in sententia congruere. Quod praecipue de canonibus poenalibus Libri V intelligatur dictum, ubi antiquae leges poenales allegantur, quamvis poenae quas adnexas habent, a poenis in novis canonibus sancitis saepe discrepent. Fontes in hac Codicis editione – praemissis illis, qui ex antiquo Corpore iuris canonici et ex Conciliis Oecumenicis hausti sunt -, auctoritatis, in eadem vero specie temporis ordine dispositi, puncto cum virgula (;) distinguuntur, nisi de eadem causa apud eandem S. Congregationem retractata agatur. Quorum quidem fontium edentur, quam primum fieri poterit, unice in studiosorum commodum, Collectanea; hisce tamen nec vetus Coprus iuris canonici nec Synodi Tridentinae Acta nec librorum liturgicorum praescripta continebuntur.*

Česky: Ke kánonům přistupují na konci každé stránky poznámky, jež označují různé prameny, odkud byly kánony vzaty: a v tom směru sotva třeba připomínat, že kánony se neshodují ve smyslu vždy zcela se svými prameny. To platí zvláště o trestních kánonech V. knihy, kde se uvádějí staré trestní zákony, ačkoli tresty, jež v nich jsou připojeny, se často liší od trestů stanovených v nových kánonech. Prameny v tomto vydání Kodexu – po předeslání oněch, jež jsou čerpány ze starého Corpus iuris canonici a z obecných církevních sněmů – uspořádané podle významu, v témž pak druhu podle času, se oddělují středníkem (;), leč by šlo o tutéž záležitost znovu projednanou touž posv. kongregací. A budou pokud možno nejdřív vydány sbírky těchto pramenů jedině k pohodlí studujících; v těch však nebudou obsaženy ani staré Corpus iuris canonici, ani akta synody tridentské, ani předpisy liturgických knih.

Tak byl konečně s pomocí Boží a s námahou, tolika učenci po plných dvanáct let na věc vynakládanou, dán veškerému katolickému křesťanstvu šťastně první Kodex církevních zákonů. Nejvyšší Velekněz Benedikt XV., jež ať Bůh zachová velmi dlouho, pak právem s důvěrou doufá, že jeho vyhlášení nadmíru prospěje k upevnění církevní kázně. Kéž to dopřeje nejdobrotivější Bůh na přímluvu Blahoslavené Panny Marie, jejího snoubence Svatého Josefa, Ochránce veškeré Církve, a sv. apoštolů Petra a Pavla.

Petr kardinál Gasparri